

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 370/2020-52

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátom JUDr. Ladislavom Scholczom, Krmanova 16, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Humenné sp. zn. 21 Er 244/2017 zo 6. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti [REDAKČIA] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 370/2020-15 z 27. augusta 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd 1“ alebo „exekučný súd“) sp. zn. 21 Er 244/2017 zo 6. februára 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“), ktorým bol zamietnutý jej návrh na odklad exekúcie. Súčasne ústavný súd odložil aj vykonateľnosť napadnutého uznesenia, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu v tomto konaní.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh možno ustáliť, že sťažovateľka je účastníčkou exekučného konania ako bývalá manželka povinného [REDAKOVANÉ] (ďalej len „povinný“) v časti exekúcie majetku patriaceho do BSM sťažovateľky. Ide o byt, kde v súčasnosti býva. Exekučným titulom je notárska zápisnica z 3. februára 2017 spísaná na Notárskom úrade v Spišskej Novej Vsi, z ktorej vyplýva, že bývalý manžel uznal dlh podľa § 558 Občianskeho zákonníka a súhlasil s exekúciou v prospech oprávneného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „oprávnený“), ktorý mu poskytol od 25. júna 2010 do 9. decembra 2011 na základe zmluvy o pôžičke v znení jej dodatkov bezúročnú pôžičku v celkovej hodnote 90 000 €.

3. Dňa 30. novembra 2017 podala sťažovateľka návrh na odklad exekúcie do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd 2“) pod sp. zn. 20 C 64/2017, v ktorom sa domáhala určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke. Dňa 7. novembra 2018 vzala sťažovateľka žalobu späť a v rovnaký deň podala aj novú žalobu súvisiacu s exekučným titulom, ako aj právnymi úkonmi obsiahnutými v notárskej zápisnici, ktoré nie je ešte právoplatne skončené a vedie sa na tomto okresnom súde pod sp. zn. 44 C 36/2018.

4. Hoci mal okresný súd 2 predložiť vec na rozhodnutie o späťvzatí žaloby odvolaciemu súdu, neurobil tak a nesprávne označil rozsudok ako právoplatný. Nápravu v tejto veci urobil na základe podnetu sťažovateľky až Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací uznesením sp. zn. 11 Co 332/2019 z 19. novembra 2019, keď zrušil rozsudok okresného súdu z 23. októbra 2018, ktorým zamietol jej žalobu z procesného dôvodu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci samej, a konanie pod sp. zn. 20 C 64/2017 zastavil.

Odvolací súd konštatoval, že „žalobou podanou vo veci 44 C 36/2018 sa môže sťažovateľka efektívne domáhať ochrany svojich práv“.

5. Exekučný súd mal podľa sťažovateľky pri svojom rozhodovaní k dispozícii tieto písomnosti, ktoré jednoznačne preukazovali, že predmetné konanie nebolo právoplatne skončené, napriek tomu uznesením vyššieho súdneho úradníka sp. zn. 21 Er 244/2017 z 21. júna 2019 návrh sťažovateľky na odklad exekúcie zamietol. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej exekučný súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

6. Sťažovateľka exekučnému súdu preukázala, že v konaní pred okresným súdom 2 sa vedie konanie, ktorého predmetom je skúmanie materiálnej stránky exekučného titulu, a preto závery exekučného súdu v napadnutom uznesení sú vo vzťahu ku konaniu sp. zn. 44 C 36/2018 nelogické a až arbitrárne v tom, že malo ísť o jej účelovú obranu o oddialenie exekúcie. Napádané právne úkony urobil jej vtedajší manžel bez toho, aby mala o tom sťažovateľka vedomosť. V dôsledku toho jej tak hrozí bezprostredná ujma, že príde s deťmi, ktoré ešte nie sú zárobkovo činné, o svoje obydlie.

7. Na základe uvedeného sťažovateľka v petite žiadala, aby ústavný súd jej ústavnej sťažnosti v plnom rozsahu vyhovel, vyslovil porušenie jej označených práv v bode 1 napadnutým uznesením a zrušil napadnuté uznesenie exekučného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne sa domáha náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, povinného a oprávneného a replika sťažovateľky

8. Vyjadrenie okresného súdu sp. zn. Spr 4009/20 bolo ústavnému súdu doručené 8. októbra 2020 spolu aj s dotknutým exekučným spisom. V rámci vyjadrenia okrem opísania a skutkového a právneho stavu v exekučnom konaní exekučný súd uviedol, že právny zástupca sťažovateľky síce zaslal informáciu o stave konania na okresnom súde 2 sp. zn. 20 C 64/2017 a následne aj o novom konaní vedenom pod sp. zn. 44 C 36/2018, ale viaceré listiny boli bez zaručeného elektronického podpisu, a tak nebol riadne preukázaný iný dôvod na odklad exekúcie. Keďže zo súdnej praxe je obvyklý postup povinných

dlžníkov a ich blízkych osôb, napríklad manželov, ako to bolo v tomto prípade, naťahovať exekučné konanie, preto exekučný súd urýchlene a tiež správne rozhodol o návrhu sťažovateľky na odklad exekúcie. Okresný súd nenesie zodpovednosť za nesprávne vyznačenie právoplatnosti zamietavého rozsudku, ale je tu daná zodpovednosť konajúceho okresného súdu 2. Okrem toho sťažovateľka nepodala nový návrh na odklad exekúcie do právoplatného skončenia konania pod sp. zn. 44 C 36/2018 (čo evidentne nie je pravdou, pretože sám právny zástupca sťažovateľky a tiež oprávnený a povinný uviedli po prijatí ústavnej sťažnosti opak, túto skutočnosť však v čase podania ústavnej sťažnosti nikto nešpecifikoval, a nebola tak známa ani ústavnému súdu, pozn.). Navyše k tomu ešte dodal, že v tomto prípade je potrebné zohľadniť aj to, že ústavné práva má nielen sťažovateľka, ale aj oprávnený veriteľ v exekučnom konaní, ktorý má exekučný titul na peňažné plnenie.

9. Následne ústavnému súdu boli 6. novembra 2020 doručené podanie povinného zastúpeného advokátom JUDr. Júliusom Bučekom, Štefánikova 18, Humenné, a 9. novembra 2020 aj podanie oprávneného v exekučnom konaní, ktoré podstatne ovplyvnilo konečné rozhodnutie ústavného súdu.

9.1 Povinný v zásade uviedol, že napadnuté uznesenie považuje za vecne správne a je toho názoru, že exekučný súd pri jeho vydaní neporušil práva sťažovateľky takým spôsobom, ako to namieta v podanej ústavnej sťažnosti. Predaj bytu v rámci exekúcie sa tiež nemôže dotknúť sťažovateľky a jej detí, pretože táto v októbri 2015 odišla z predmetného bytu za novým priateľom a od uvedenej doby v byte nebývala. Dcéra sa pripravuje na budúce povolanie štúdiom na vysokej škole v Bratislave alebo býva u povinného v [REDACTED], a preto nijako zvlášť to nemôže mať nepriaznivý dopad na jej osobu v otázke zabezpečenia bývania. To isté možno konštatovať aj v súvislosti s osobou ich syna, ktorý síce býva v predmetnom byte, ale je už schopný sa samostatne živiť. V čase rozvratu manželstva bol povinný nútený zanechať prácu v Írsku, pretože bolo potrebné sa postarať o dve deti. Sťažovateľka ešte pred odchodom postupne vybrala zo spoločného účtu finančné prostriedky v celkovej sume 10 000 €, preto nebol schopný splatiť túto pôžičku. Sťažovateľka navyše v exekučnej veci podala opätovne nový návrh na odklad exekúcie, a to 6. marca 2020, ktorý odôvodnila prebiehajúcim konaním sp. zn. 44 C 36/2018 na okresnom súde 2 a podaním tejto ústavnej sťažnosti. Teda z uvedeného je zřejmé, že sťažovateľka má

procesné možnosti, ako sa domáhať ochrany svojich práv, a tieto možnosti aj využila. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľky za nedôvodnú, a preto žiada ústavný súd, aby ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

9.2 Oprávnený v podaní uviedol, že tvrdeniu sťažovateľky, že jej a deťom reálne hrozí aj zásah do ich práva na obydlie, nemožno slepo veriť. Povinnému poskytol finančnú výpomoc v čase núdze celej rodiny, keď bola úplná a bezprostredne si jeho pomocou vyriešila množstvo svojich existenčných problémov vrátane problému kúpy bytu v Košiciach, keďže predtým celá rodina žila v dome rodičov povinného v [REDACTED] a sťažovateľka tam už naďalej nechcela bývať. Sťažovateľka opustila domácnosť v roku 2015, t. j. 5 rokov od poskytnutia pôžičky, a preukázateľne vyberala z účtu manžela ako spoludisponentka, hoci počas celej doby trvania ich spoločného manželstva nikde nebola zamestnaná a neprispievala do rodinného rozpočtu. To nemá slúžiť na akékoľvek poškodenie mena či povesti sťažovateľky, oprávnený v tejto rodine nežil, avšak uvádza to len z dôvodu, aby si mohol senát urobiť aj reálnu predstavu o tom, ako je možné najprv spochybníť, či k takejto pôžičke vôbec došlo (sťažovateľka to spochybňuje už niekoľko rokov). Jej chvíľková známosť, pre ktorú opustila rodinu, je už minulosťou a v predmetnom byte sa zdržiava v čase, keď jej bývalý manžel pracuje v Írsku, a teda nie je doma a neužíva tento byt s deťmi. Bolo by iste zaujímavé pozrieť sa aj na jej vzťahy s deťmi. Oprávnený zdôrazňuje, že nie je sudca, ani nemá nijaké právo hodnotiť osobu sťažovateľky, chcel len pootvoriť objektív náhľad na realitu a poukázať na skutočnosť, že iba trochu životaschopnejšia advokátska kancelária vie človeku zamotať život tak nepríjemne, že už tretí rok sa snaží o vrátenie pomerne nezanedbateľnej finančnej čiastky, ktorú s čistým, čestným a dobre mieneným úmyslom pomôcť ľuďom v núdzi zapožičal a vďaka šikovnej právnickej ekvilibristike advokátskej kancelárie, ktorá zastupuje sťažovateľku, prežíva spolu s rodinou množstvo bezsenných nocí. Tvrdenie sťažovateľky, že odkladom predmetnej exekúcie nebudú poškodené práva oprávneného, keďže je chránený záložnou zmluvou a exekútor môže postihnúť aj iný majetok povinného, oprávnený oznamuje ctenému senátu, že toto tvrdenie je len prázdny účelový manévrom zo strany sťažovateľky, pretože ona úplne presne vie, že jej bývalý manžel nedisponuje absolútne žiadnym iným majetkom, ktorého hodnota by mala zodpovedať pokrytiu pohľadávky

prostredníctvom exekučného konania. Oprávnený cíti svoju bezmocnosť a zúfalstvo v celej tejto kauze, z ktorej už začína mať zdravotné problémy.

9.3 Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom 28. októbra 2020 zotrval na dôvodnosti podanej sťažnosti. V podstatnom uviedol, že tvrdenia okresného súdu I nie sú pravdivé a všetky podania týkajúce sa tejto veci boli riadne podpísané zaručeným platným elektronickým podpisom (mandátnym certifikátom) advokáta sťažovateľky. V čase vydania napadnutého rozhodnutia mal tento súd „*k dispozícii kompletne informácie ku zastaveniu konania, originál uznesenia odvolacieho súdu, ktorým došlo ku pripusteniu späťvzatia žaloby, zrušeniu rozsudku 20 C 64/2017-106 a zastaveniu konania, sp. zn. 20C 64/2017 a informáciu o tom, že na Okresnom súde Košice II, sp. zn. 44C 36/2018 je vedené konanie o určenie podľa ust. § 137 písm. c) CSP...*

Sťažovateľka sa nestotožňuje so záverom Okresného súdu..., že nevyužila všetky riadne právne prostriedky pred podaním sťažnosti;.... Podanie nového návrhu na odklad exekúcie nie je, vo vzťahu ku prípustnosti ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu, právnym prostriedkom ochrany základných práv a slobôd sťažovateľky, ktoré boli porušené napadnutým rozhodnutím;“.

9.4 Dňa 25. novembra 2020 k podaniam povinného a oprávneného právny zástupca ešte uviedol, že legitímnym cieľom exekúcie je vymôcť povinnosť, ktorú si povinný dobrovoľne nesplnil; avšak ak v konkrétnom prípade povinnosť neexistuje, nemožno hovoriť ani o legitímnom cieľi exekúcie. V tomto konkrétnom prípade má byť exekúciou postihnutý byt; na tento byt je zriadené exekučné záložné právo; na príslušnom liste vlastníctva sú vpísané obmedzujúce poznámky spolu s ťarchou. Je zrejmé, že ak sa v konaní sp. zn. 44 C 36/2018 preukáže, že exekučný titul je zákonný, v exekúcii sa bude pokračovať bez toho, aby bol oprávnený znevýhodnený, a to najmä s prihliadnutím na to, že pohľadávka oprávneného je zabezpečená nehnuteľnosťou, ktorá na hodnote nestráca, ale práve na hodnote narastá. Berúc do úvahy rozhodujúce okolnosti tejto právnej veci, je sťažovateľka toho názoru, že námietky povinného v tejto súvislosti nie sú opodstatnené. Sťažovateľka poukazuje na to, ako povinný vehementne bráni záujmy oprávneného v exekučnom konaní. Ku bytovej otázke sťažovateľka uvádza, že v súčasnej dobe obýva predmetný byt aj ona, spolu so synom a dcérou. Sťažovateľka v čase, keď je povinný

na Slovensku, odchádza z bytu ku svojim rodičom a následne, po odchode povinného, sa do bytu vracia. Obe deti nemajú v Košiciach inú možnosť bývania, než v predmetnom byte. Vyjadrenie oprávneného považuje sťažovateľka vo vzťahu ku posudzovaniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti za irelevantné, keďže na byt je zriadené exekučné záložné právo, spolu s obmedzujúcimi poznámkami zapísanými do katastra, uvedené priamo vyvracia tvrdenie oprávneného o „*prázdnom účelovom manévri*“ zo strany sťažovateľky.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava, teoretické a judikatúrne východiská ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

14. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory orgánu verejnej moci exekučného súdu, ktorý ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

15. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov a iných orgánov verejnej moci je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy, a sťažovateľka pritom nemá súčasne ani žiadne účinné opravné prostriedky na ochranu svojich práv v konaní pred všeobecnými súdmi.

16. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde, prípadne na inom orgáne verejnej moci. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu, respektíve iného orgánu verejnej moci nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tieto články ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

17. Článok 46 ods. 1 ústavy svojím textom (Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde) v prvom rade chráni právo na prístup k súdu, ktoré je v danej veci v stávke (porovnaj tiež bod 7.1 nálezu sp. zn. II. ÚS 591/2012, bod 11 uznesenia sp. zn. II. ÚS 30/2016, bod 20 sp. zn.

II. ÚS 755/2017). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

18. Ústavný súd konštatuje, že až po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu 1 dodatočne vyplynulo z vyjadrení účastníkov exekučného konania, že sťažovateľka takmer súčasne s podaním ústavnej sťažnosti 5. marca 2020 podala na druhý deň, t. j. 6. marca 2020, druhý návrh na odklad exekúcie na okresnom súde 1. O tejto skutočnosti však ústavný súd vôbec neinformovala a ústavný súd sa o tom dozvedel až z vyjadrenia povinného 6. novembra 2020 a potvrdenia tejto informácie okresným súdom 3. decembra 2020. Keďže okresný súd 1 neskorším uznesením z 2. decembra 2020 medzitým vyhovel jej návrhu na odklad exekúcie do právoplatného skončenia konania o určenie neplatnosti právnych úkonov – zmluvy o pôžičke a notárskej zápisnice o uznaní dlhu, ktoré ešte nie je právoplatne skončené, v tomto prípade preto už neprichádzalo do úvahy, aby sa ústavný súd zaoberal aj otázkou vecnej (ne)opodstatnenosti jej ústavnej sťažnosti. Bude teraz už iba úlohou všeobecných súdov spravodlivými rozhodnutiami rozhodnúť v prospech toho-ktorého účastníka exekučného konania.

19. Ústavný súd vzhľadom na zistený skutkový stav preto nevyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľky. Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

20. Týmto rozhodnutím ústavného súdu zaniká najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia aj dočasné opatrenie vydané uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 370/2020-

15 z 27. septembra 2020 o odklade vykonateľnosti napadnutého uznesenia exekučného súdu.

21. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu